

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνική Οικονομία

Ενότητα: Διάλεξη Έβδομη

Κορρές Γεώργιος

Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο **«Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου»** έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας	4
2.1 Διάλεξη Έβδομη	4
2.1.1 ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΟΠΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η Ε.Ε.	4
2.1.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.....	6
2.1.2.1 Δομή και Διάρθρωση και Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	7
2.1.2.2 Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Από την Ευρώπη των Εννέα στην Ευρώπη των Δεκαπέντε.....	11
2.1.2.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Περιφερειακή Πολιτική.....	12
2.1.2.4 Τα Μέσα και τα Μέτρα της Περιφερειακής Πολιτικής.....	15
2.1.2.5 Το Θεσμικό Πλαίσιο της Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας	17
2.1.2.6 Η Πορεία και η Σύνδεση της Ελλάδας με την Ε.Ε.	19
2.1.2.7 Συμπεράσματα	21

1. Σκοποί ενότητας

2. Περιεχόμενα ενότητας

2.1 Διάλεξη Έβδομη

2.1.1 ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η Ε.Ε.

Η Διεθνής οικονομία έχει αλλάξει ριζικά μορφή το τελευταίο μισό του 19^{ου} αιώνα. Η επέκταση των ορίων ζωής και η αύξηση του ρυθμού των γεννήσεων είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την αύξηση των πληθυσμιακών μεγεθών. Για παράδειγμα, ο συνολικός παγκόσμιος πληθυσμός το 1994 υπολογιζόταν σε 5,5 δισ., ενώ οι ετήσιοι ρυθμοί αύξησης υπολογίζονται σε περίπου 100 εκ. ενώ το 2003 ο συνολικός πληθυσμός θα απαρτιζόταν από 8,5 δισ.

Υπολογίζεται ότι το 1992 περίπου 23 χώρες παρήγαγαν τα τρία-τέταρτα του συνολικού παγκόσμιου προϊόντος. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ο.Ο.Σ.Α. για την επόμενη τριετία, και μέχρι το έτος 2000, οι ρυθμοί ανάπτυξης των χωρών του Ο.Ο.Σ.Α. θα κυμαίνονται σε 2,4 περίπου, ενώ υπολογίζεται μια ύφεση του πληθωρισμού (στο 2,3 % περίπου) και παράλληλα μια αύξηση της ανεργίας (σε 7,3 % περίπου). Πολλές χώρες για να επιταχύνουν την οικονομική τους ανάπτυξη προσπαθούν να αναπτύξουν ορισμένα «συγκριτικά-πλεονεκτήματα» που μέσω του διεθνούς-εμπορίου με την αύξηση των εξαγωγών και την προσέλκυση των επενδύσεων θα μπορέσουν να τους δώσουν μια μεγαλύτερη «ώθηση» στους ρυθμούς τους μεγέθυνσης. Στην προσπάθεια συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων χωρών, το τελευταίο μισό αυτού του αιώνα δημιουργήθηκαν αρκετοί Διεθνείς Οργανισμοί με στόχο την συνεργασία και την παροχή βοήθειας μεταξύ των διαφόρων κρατών.

Σε αυτό το τμήμα θα αναφερθούμε σε ορισμένους από τους κυριότερους οργανισμούς που πρωταγωνιστούν στην διεθνή οικονομική και κοινωνική ζωή. Οι κυριότεροι οργανισμοί που λειτουργούν με κάποια μορφή **οικονομικής συνεργασίας** είναι:

- **(α). Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund-IMF)** δημιουργήθηκε με την διάσκεψη του Bretton Woods (Ιούλιος 1944), και αποβλέπει στην συνεργασία σε νομισματικό επίπεδο με την ρύθμιση των διεθνών πληρωμών (δημιουργήθηκε μετά την κατάρρευση του χρυσού κανόνα -μετά την κρίση του 1922 του πρώτου παγκοσμίου πολέμου). Ο οργανισμός απαρτιζόταν από 1210 κράτη-μέλη μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Ο ορος "**Χρυσός Κανόνας**" (Gold Standard) χρησιμοποιείται για το νομισματικό σύστημα που στηρίζεται στον χρυσό. Η ανάπτυξη των οικονομιών του 19^{ου} αιώνα και μέχρι το 1930 βασίστηκε στον "**Χρυσό Κανόνα**". Σύμφωνα με τον "**Χρυσό Κανόνα**" όλα τα νομίσματα ήταν απόδεκτά στις διεθνείς συναλλαγές, εφ' όσον ο κάτοχος ενός νομίσματος μπορούσε να το μετατρέψει ελεύθερα σε χρυσό και η αξία του χρυσού ήταν περίπου σταθερή. Το 1918 λ.χ. το δολάριο

μπορούσε να εξαργυρωθεί ελεύθερα σε 0,061 ουγγιές χρυσού και η βρετανική λίρα (στερλίνα) ήταν ίση με 0,220 ουγγιές, άρα, η ισοτιμία λίρας και δολαρίου καθοριζόταν στην αναλογία 3,60 : 1.

- **(β). Η Διεθνής Τράπεζα ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης του Ο.Η.Ε. (The World Bank for Development and Reconstruction).** Η τράπεζα αυτή ιδρύθηκε το 1945 με στόχο την ανασυγκρότηση και ανάπτυξη των κρατών μελών, την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Ως μέλη στην Διεθνή Τράπεζα συμμετέχουν 180 χώρες. Η Ελλάδα είναι μέλος του Οργανισμού αυτού. Αρχικά η Διεθνής Τράπεζα ήταν ενιαίος οργανισμός με την Διεθνή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (International Bank for Reconstruction and Development).
- **(γ). Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) (Organization for Economic Cooperation and Development).** Ο οργανισμός αυτός (πρώην *Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνεργασίας*) συστάθηκε για να παρακολουθήσει τα προβλήματα της Ευρώπης από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Οι χώρες που μετέχουν στον Ο.Ο.Σ.Α. είναι 32 μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.
- **(δ). Η Διεθνή Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT-General Agreement on Tariffs and Trade).** Βασικός στόχος της *Διεθνούς Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου* (όπου μεταξύ των άλλων κρατών μελών μετέχουν και τα κράτη μέλη της Ε.Ο.Κ.) είναι η μείωση των υψηλών δασμών εισαγωγής και την σταδιακή κατάργηση των ποσοστώσεων. Το 1986 άρχισε διαπραγματεύση μεταξύ των 111 κρατών μελών της *GATT* στην Ουρουγουάη. Το 1992 υπογράφεται διμερής συμφωνία μεταξύ της Ε.Ο.Κ και ΗΠΑ (γνωστή και ως *συμφωνία του Blaire House*) για μείωση των επιδοτούμενων αγροτικών εξαγωγών από το 1994 μέχρι το 1999.
- **(ε).** Οι ακόλουθες συμφωνίες είναι οι κυριότερες που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων κρατών της Ασίας, και της Αμερικής και στις οποίες δεν συμμετέχει η Ελλάδα. Η **EFTA (European Free Trade Association) είτε ΕΖΕΣ (Ευρωπαϊκή Ένωση Ελευθέρων Συναλλαγών)** ιδρύθηκε το 1960 από τις χώρες Σουηδία, Νορβηγία, Φιλανδία, Αυστρία, Ελβετία, Ισλανδία και Λιχτενστάϊν. Η **APEC (Asian Pacific Economic Cooperation) είτε ΑΕΟΚ (Ασιατικό Ειρηνικό Οικονομική Κοινότητα)** αποτελείται από τις χώρες ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Αυστραλία, Ν. Κορέα, Καναδά, Ταϊβάν, Ζηλανδία, Φιλιππίνες, Ινδονησία, Μεξικό, Χόνγκ-Κόνγκ, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Μαλαισία, Μπρουνεϊ. Η **ASEAN** είναι η συμφωνία μεταξύ των κρατών της Νότιο-ανατολικής Ασίας (δηλαδή της Ταϊλάνδης, της Μαλαισίας, της Ινδονησίας, της Σιγκαπούρης, των Φιλιππίνων και του Μπρουνεϊ). Τέλος, η **Βορειό-αμερικάνικη Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου είτε NAFTA (North American Free Trade Agreement)** που είναι η συμφωνία που ισχύει από το 1994 μεταξύ των ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικό για την ενιαία αγορά.
- **(ζ).** Με τον όρο *ΕΟΚ* αναφερόμεθα στην την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ενώ αντίστοιχα με τον όρο *Ευρωπαϊκές Κοινότητες* εννοούμε από κοινού την **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)**, την **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ)**, και την **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ)** που αναλύσαμε ανωτέρω.

Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.) (European Economic Community- EEC)** ονομάζεται και Κοινή Αγορά (Common Market) ιδρύθηκε με την συνθήκη της Ρώμης το 1957 (πού τέθηκε σε ισχύ από την 1-1-1958) από έξι κράτη της **ΕΚΑΧ** (δηλαδή της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (European Coal and Steel Community-ECSC)** που ιδρύθηκε το 1952 από τα κράτη του Βελγίου, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Δ. Γερμανίας, και Ολλανδίας, (όπου οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα των κρατών αυτών τέθηκαν υπό τον έλεγχο μιας αρχής). Το 1973 εισέρχονται στην **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** τρία επί-πλέον κράτη (η Δανία, Ιρλανδία και η Μεγάλη Βρετανία). Σύμφωνα με το καταστατικό ίδρυσης της Ε.Ο.Κ. στόχος ήταν η ελεύθερη κίνηση προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών (οι δασμοί πλέον περιορίζονται και εναρμονίζονται οι πολιτικές στον αγροτικό, εμπορικό τομέα και στις μεταφορές).

Παράλληλα με την δημιουργία της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας** ιδρύθηκε το 1957 από τις έξι χώρες της ΕΚΑΧ και η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας** (ΕΚΑΕ είτε ΕΥΡΑΤΟΜ) (European Atomic Energy Community-Euratom). Κύριος στόχος της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας** ήταν να συμβάλει στην ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου στα κράτη μέλη της κοινότητας.

2.1.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η οικονομική και νομισματική ενοποίηση της Ευρώπης είναι μία παλιά ιστορία που ανάγεται τουλάχιστον στον 19^ο αιώνα. Βέβαια ποτέ στο παρελθόν δεν βρέθηκε η Ευρώπη να είναι τόσο κοντά στην πλήρη νομισματική ένωση όπως φαίνεται να είναι σήμερα. Παρόλα αυτά υπήρξαν αρκετοί περίοδοι, που κυριάρχησαν για μεγάλο χρονικό διάστημα, συστήματα νομισματικής συνεργασίας τα οποία δεν απείχαν πολύ από το πρότυπο αυτό.

Το 1865 μία ομάδα χωρών της Κεντρικής Ευρώπης (Γαλλία, Βέλγιο, Ελβετία, Ιταλία) δημιούργησαν τη λατινική Νομισματική Ένωση με βάση το γαλλικό Φράγκο. Η ένωση αυτή είχε σαν σκοπό την τυποποίηση των νομισμάτων με βάση χρυσού και αργύρου. Όμως η συγκεκριμένη προσπάθεια απέτυχε καθώς στις αρχές της δεκαετίας του 1870 υπήρξε υπερπροσφορά αργυρού στις διεθνείς αγορές που σταθεροποίησε τη σχετική τιμή των δύο πολύτιμων μετάλλων.

Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** ιδρύθηκε με την συνθήκη της Ρώμης το 1957 (πού τέθηκε σε ισχύ από την 1-1-1958) από έξι κράτη της **ΕΚΑΧ** (δηλαδή της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα** που ιδρύθηκε το 1952 από τα κράτη του Βελγίου, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου, Δ. Γερμανίας, και Ολλανδίας, (όπου οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα των κρατών αυτών τέθηκαν υπό τον έλεγχο μιας αρχής). Το 1973 εισέρχονται στην **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** τρία επί-πλέον κράτη (η Δανία, Ιρλανδία και η Μεγάλη Βρετανία). Σύμφωνα με το καταστατικό ίδρυσης της Ε.Ο.Κ. στόχος ήταν η ελεύθερη κίνηση προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών (οι δασμοί πλέον περιορίζονται και εναρμονίζονται οι πολιτικές στον αγροτικό, εμπορικό τομέα και στις μεταφορές).

Το 1950 έγινε η πρώτη **διακυβερνητική διάσκεψη** και ολοκληρώθηκε το 1951 και αφορούσε την Γαλλογερμανική παραγωγή άνθρακα και χάλυβα. Η δεύτερη **διακυβερνητική διάσκεψη** άρχισε το 1955 και ολοκληρώθηκε το 1957 στην Ρώμη όπου έθεσε τα θεμέλια της Ε.Ο.Κ.. Η τρίτη **διακυβερνητική διάσκεψη** έγινε το 1985 και αφορούσε την εσωτερική αγορά της Κοινότητας, ενώ η τέταρτη **διακυβερνητική διάσκεψη** έγινε το 1991-1992 και αφορούσε την Συνθήκη του Maastricht με την οικονομική και νομισματική ένωση της Κοινότητας. Τέλος, η πέμπτη **διακυβερνητική διάσκεψη** ξεκίνησε το 1996 και αφορούσε την εξέταση και αναθεώρηση της Συνθήκης για την οικονομική, νομισματική και πολιτική ένωση της Κοινότητας.

Στο άρθρο αυτό θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μια σύντομη εικόνα από την δομή, την πορεία διεύρυνσης και τις κυριότερες δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης θα αναφερθούμε στην ανάπτυξη και στην πορεία της περιφερειακής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο μέλλον που διαγράφεται.

2.1.2.1 Δομή και Διάρθρωση και Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στις 9 Μαΐου 1950, ο Robert Schuman, υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, έκανε μια δήλωση με την οποία η Γαλλία καλούσε τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και ιδίως την Γερμανία, να θέσουν υπό την κοινή διαχείριση μίας «Ανώτατης Αρχής», το σύνολο της παραγωγής του άνθρακα και του χάλυβα. Η «Ανώτατη Αρχή» που θα αποτελούνταν από ανεξάρτητες προσωπικότητες διοριζόμενες από τις κυβερνήσεις των κρατών, θα είχε τη δυνατότητα να παίρνει αποφάσεις που να ήταν δυνατό να εκτελεστούν αμέσως στην εδαφική επικράτεια των κρατών μελών. Στην Γαλλική πρόταση απάντησαν αμέσως θετικά η Δυτική Γερμανία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Οι Άγγλοι και οι Σκανδιναβοί δεν δέχθηκαν την πρόταση.

Στην 20 Ιουνίου 1950 άρχισαν διαπραγματεύσεις μεταξύ των 6 κρατών με βάση το σχέδιο SCHUMAN και ένα μνημόνιο που διευκρίνιζε ορισμένα σημεία του σχεδίου. Στις 18 Απριλίου 1951 υπογράφηκε στο Παρίσι η συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.) όπου τονίζεται ότι «η Ευρώπη δεν θα οικοδομηθεί παρά μόνο με συγκεκριμένα επιτεύγματα» και αναγνωρίζεται «το κοινό πεπρωμένο των λαών που μετέχουν στην Κοινότητα». Έτσι γεννήθηκε η «μικρή Ευρώπη» ή «Ευρώπη των έξι» και αποτελείτο από το Βέλγιο, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και την Ολλανδία. Η ΕΚΑΧ αφορά την οργάνωση της κοινής αγοράς στον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα που αποτελούν τομείς κλειδιά στην οικονομία των κρατών. Η ΕΚΑΕ αφορά την οργάνωση της κοινής αγοράς στον τομέα της ατομικής ενέργειας για την ανάπτυξη των σχετικών βιομηχανιών και επιστημονικών ερευνών. Η ΕΟΚ αφορά την δημιουργία μιας κοινής αγοράς που θα περιλαμβάνει όλες τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες και αποβλέπει στην σταδιακή οικονομική ενσωμάτωση των κρατών μελών, η οποία όταν ολοκληρωθεί θα επιτρέψει την πολιτική ένωση της Ευρώπης.

Παράλληλα με την δημιουργία της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας** ιδρύθηκε το 1957 από τις έξι χώρες της ΕΚΑΧ και η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας** (ΕΚΑΕ είτε ΕΥΡΑΤΟΜ). Κύριος στόχος της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας** ήταν να συμβάλει στην ανάπτυξη των πυρηνικών βιομηχανιών και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου στα κράτη μέλη της κοινότητας. Η Ε.Κ.Α.Ε.

είχε σαν αποστολή να συμβάλει με την δημιουργία των απαραίτητων προϋποθέσεων , στην ανάπτυξη των βιομηχανιών ατομικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς.

Η Ε.Ο.Κ. είχε σαν αποστολή με την δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών, να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της κοινότητας και να πετύχει μια συνεχή και ισόρροπη επέκταση της οικονομίας και αυξημένη σταθερότητα. Επίσης και οι τρεις κοινότητες (Ε.Κ.Α.Χ. – Ε.Ο.Κ. – Ε.Κ.Α.Ε.) θέτουν σαν κοινό στόχο αφενός την οικονομική ανάπτυξη και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και αφετέρου τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών που συνενώνουν. Αν και με τις συνθήκες των Παρισίων (Ε.Κ.Α.Χ.) και της Ρώμης (Ε.Ο.Κ. – Ε.Κ.Α.Ε.) ιδρύθηκαν τρεις ξεχωριστές Κοινότητες, η συγχώνευση των οργάνων τους και η κατά πολύ υπερέχουσα θέση της Ε.Ο.Κ. οδήγησαν στην καθιέρωση του όρου «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» με τον οποίο εννοούμε και τις τρεις μαζί, αντί του Όρου Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Στις αρχές του 1970 έξι ευρωπαϊκές χώρες (Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία και Γερμανία) ίδρυσαν ένα σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών το ονομαζόμενο Ευρωπαϊκό νομισματικό Φίδι. Τα νομίσματα κάθε χώρας κυμαίνονται μέσα σε μία ζώνη -2,25% ως +2,45% έναντι των άλλων νομισμάτων που συμμετείχαν στο σύστημα.

Ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Exchange Rate Mechanism-ERM) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος αντιπροσωπεύει τη σημαντικότερη εξέλιξη στις ευρωπαϊκές νομισματικές σχέσεις τα τελευταία χρόνια. Η πορεία του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών θεωρήθηκε επιτυχής, τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 1992 και την πρώτη συναλλαγματική κρίση. Η επιτυχία αυτή του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών κατά τη διάρκεια του 1980, αφορά τόσο στη μείωση του πληθωρισμού στις χώρες-μέλη, όσο και στη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, ιδιαίτερα κατά το πρώτο μισό της δεκαετίας. Κατά το σχεδιασμό του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών μηχανισμοί όπως οι δείκτες απόκλισης, στόχευαν σε μία συμμετρική λειτουργία του συστήματος. Το βάρος δηλαδή της προσαρμογής της οικονομικής πολιτικής θα έπρεπε να έπεφτε σε όλες τις χώρες του συστήματος. Στην πράξη, όμως ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών δεν λειτούργησε με αυτόν τον τρόπο.

Γενικά οι πιο πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών λειτούργησε ασυμμετρικά, με το σύστημα να δομείται γύρω από το νόμισμα της χώρας με το χαμηλότερο πληθωρισμό (Γερμανία). Πολλοί ερευνητές τονίζουν το γεγονός ότι η ασυμμετρία στη λειτουργία του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών αποτελούσε και το πλεονέκτημά του στην προσπάθεια αποπληθωρισμού. Έχοντας στο κέντρο ενός συστήματος σταθερών ισοτιμιών μία χώρα όπως η Γερμανία, γνωστή για τις αντιπληθωριστικές της τάσεις, οι άλλες χώρες θα μπορούσαν να επωφεληθούν δανειζόμενες την αξιοπιστία της Bundesbank. Έτσι, οι εξαγγελίες τους για την μείωση του πληθωρισμού γίνονται πιο εύκολα πιστευτές από τους οικονομικούς παράγοντες που προσαρμόζουν πιο γρήγορα τις πληθωριστικές τους προσδοκίες, μειώνοντας έτσι το κόστος αποπληθωρισμού σε όρους ανεργίας. Στην ακραία περίπτωση που οι προσδοκίες προσαρμόζονται αμέσως, το κόστος αποπληθωρισμού είναι μηδενικό.

Την δεκαετία του 1980 έγιναν σημαντικά βήματα για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς (internal market). Στην διάσκεψη της Κομπεχάγης το 1982 και αργότερα το 1985 στην διάσκεψη κορυφής του Μιλάνου επιτεύχθηκε συμφωνία για την δημιουργία της **Εσωτερικής-Κοινής Αγοράς** με την καθιέρωση της **Λευκής Βίβλου** (White Paper). Οι Βασικοί στόχοι που διαγράφονται στην **Λευκή Βίβλο** στηρίζονται στην φιλελευθεροποίηση της Κοινότητας και είναι η διεύρυνση και ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς, η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, η ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, η δημιουργία ενιαίου κοινωνικού χώρου, και η προστασία του περιβάλλοντος. Η πολιτική αυτή αποβλέπει στην σύγκλιση και σταθεροποίηση των οικονομιών των κρατών μελών, και στην μείωση της ανεργίας. Ιδιαίτερα η **Λευκή Βίβλος** ταξινομεί τα προβλήματα που σχετίζονται με την λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στην **κατάργηση των φυσικών εμποδίων** (δηλαδή στην ελεύθερη διακίνηση ατόμων και εμπορευμάτων), στην **κατάργηση των τεχνικών εμποδίων** (δηλαδή στην φιλελευθεροποίηση των μεταφορών, των χρηματοδοτικών υπηρεσιών και της κινήσεως των κεφαλαίων) και τέλος στην **κατάργηση των φορολογικών εμποδίων** (δηλαδή στην εναρμόνιση της έμμεσης φορολογίας και των φορολογικών συντελεστών του Φ.Π.Α.). Η **Λευκή Βίβλος** οριοθετεί χρονοδιάγραμμα και για την υλοποίηση επί-μέρους αποφάσεων, όπως λ.χ. την εναρμόνιση των στατιστικών στοιχείων, την αναθεώρηση των κανόνων σχετικά με την σήμανση των τροφών, την ενημέρωση των ιατρών και ασθενών, την διαδικασία για τις δοκιμές στις εκπομπές καυσαερίων οχημάτων κ. ά. Ένα περίγραμμα από τις κυριότερες δραστηριότητες των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών μας δίδει ο Πίνακας 1.

Πίνακας 1: Κύριες Κοινοτικές Πρωτοβουλίες 1994-99 (δισ. ECU τρεχ. τιμές).

Κοινοτικές Πρωτοβουλίες:	Περιοχή Στόχου:	Δαπάνες:
INTEREG	Προβλήματα Διασυνοριακά	3,5
LEADER	Παραμεθόριες Περιοχές	1,8
REGIS	Ακραίες Παραμεθόριες Περιοχές	0,6
NOW, HORIZON, YOUTHSTART	Επανεκπαίδευση	3,5
ADAPT	βοήθεια σε βιομ/κες αλλαγές	
RECHAR, RESIDER	Ορυχεία, σίδηρος	
KONVER, RETEX	Περιοχές παραγωγής Ατσαλιού, Υφαντουργεία, αμυντικές βιομ/ες	2,4
PORTUGESSE TEXTILE	Υφαντουργεία,	0,4
<u>ΠΕΡΙΟΧΕΣ-ΤΟΜΕΙΣ:</u>		
SME	Μικρο-Μεσαίες επιχ/εις	1,1
URBAN	Εσωτερικές Περιοχές Πόλεων	0,8
PESCA	Αλιευτικές Κοινότητες	0,3
PEACE	Βόρειος Ιρλανδία	0,3
Σύνολο:		14,3

Πηγή: E.E., Βρυξέλλες.

Η ενιαία εσωτερική αγορά λειτούργησε συνεπώς ως καταλύτης για την πραγματοποίηση των σημαντικότερων θεσμικών μεταρρυθμίσεων από την ίδρυση της Κοινότητας. Τα κράτη μέλη αποφάσισαν να εγκαταλείψουν την αρχή της ομοφωνίας για ένα μεγάλο μέρος των αποφάσεων αναφορικά με την εγκαθίδρυση της κοινής (ενιαίας) αγοράς, να ενισχύσουν τις εξουσίες του Ευρωκοινοβουλίου, να θεσμοθετήσουν νέες κοινοτικές αρμοδιότητες σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος, έρευνας-τεχνολογίας κ.λ.π. και να υλοποιήσουν την πολιτική της «οικονομικής και κοινωνικής συνοχής», διπλασιάζοντας τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων. Τα

επιτεύγματα αυτά δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις μετάβασης σε ανώτερες βαθμίδες οικονομικής ολοκλήρωσης.

Η επίσημη εφαρμογή του ΕΝΣ είχε αρχίσει στις 13 Μαρτίου 1979 και σκοπός του ήταν η ελαχιστοποίηση της αστάθειας των συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ των κοινοτικών νομισμάτων με την προσαρμογή της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής των Κ-Μ. Ένα από τα κύρια στοιχεία του ήταν το ECU που ήταν η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα. Η έκθεση που συντάχθηκε υπό την προεδρία του Ντελόρ και με τη συμμετοχή των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών και άλλων προσωπικοτήτων οδήγησε στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης (Ιούνιος 1989) να αρχίσει από 1.7.90 η πρώτη φάση της ΟΝΕ με την πλήρη απελευθέρωση κεφαλαίων και την ισχυροποίηση του Συμβουλίου των Διοικητών των 12 Κεντρικών Τραπεζών των ΚΜ. Η Συνθήκη του Maastricht (1992) πέτυχε ένα άλμα στο πεδίο της οικονομικής ολοκλήρωσης, μετά από την παράκαμψη των βρετανικών αντιρρήσεων σε σχέση με την ΟΝΕ (το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία αυτοεξαιρέθηκαν από αυτήν).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ πρόβλεπε τη σύγκληση Διακυβερνητικής Διάσκεψης το 1996 για την αναθεώρηση των διατάξεων σε σχέση με τις οποίες δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί πρόοδος στο Μάαστριχτ. Στο μεταξύ, μετά τη διεύρυνση προς την Αυστρία, Σουηδία και Φινλανδία το 1995 και ενόψει νέων διευρύνσεων προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και την Κύπρο, έγινε πιο επιτακτική η πραγματοποίηση των απαραίτητων θεσμικών μεταρρυθμίσεων προκειμένου να μην παραλύσει η Ένωση σε συνέχεια αυτών των διευρύνσεων. Τελικά στο Άμστερνταμ δεν πραγματοποιήθηκαν οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που είχαν προγραμματιστεί και μετατέθηκαν για μια νέα διακυβερνητική Διάσκεψη πριν από την επόμενη διεύρυνση.

Η Συνθήκη του Maastricht αποτελεί την ιστορική συνέχεια της Ευρωπαϊκής πολιτικής που είχε μέχρι τότε ασκηθεί, δεδομένου ότι έδινε προτεραιότητα στην οικονομική ολοκλήρωση και κατόπιν στην πολιτική. Στο επίπεδο της νομισματικής πολιτικής, υλοποίησε το σχέδιο Ντελόρ (το οποίο προέβλεπε την πραγματοποίηση της ΟΝΕ σε τρία στάδια) με ένα χρονοδιάγραμμα στο οποίο προβλεπόταν η επίτευξη προόδου σε πολιτικό επίπεδο, μέσα σε συγκεκριμένες προθεσμίες. Παρά το γεγονός ότι τα κριτήρια σύγκλισης καθορίστηκαν σε πολιτικό επίπεδο, μπορούν να θεωρηθούν ως χρήσιμοι δείκτες της ικανότητας μιας χώρας να συμμετάσχει στην ΟΝΕ. Πρόβαλλαν, όμως, συγχρόνως, τις σημαντικές αποκλίσεις ως προς τη σύγκλιση που εξακολουθούσαν να υφίστανται μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε.

Με τις αποφάσεις που ελήφθησαν στο Maastricht ορίστηκαν και οι δύο επόμενες φάσεις για την ένταξη των Κρατών – Μελών στην ΟΝΕ και αυτά ήταν το Δεύτερο Στάδιο: 01/01/94 έως 21/12/96 ή 31/12/98 και το Τρίτο Στάδιο: 01/01/97 ή 01/01/99 και μετά. Αυτή η πορεία προς την ΟΝΕ, με καταληκτική ημερομηνία το αργότερο 01/01/99 χαράχτηκε και δρομολογήθηκε σε τρία «Στάδια» (το Πρώτο ήταν 01/07/90 έως 31/12/93). Η τελική ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ έγινε το 2001 και επίσημό της νόμισμα είναι το Ευρώ (Euro) από τον Ιανουάριο του 2002 όπως επίσης και σε όλα τα Κράτη-Μέλη, εκτός από την Αγγλία, Δανία και τη Σουηδία.

2.1.2.2 Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Από την Ευρώπη των Εννέα στην Ευρώπη των Δεκαπέντε

Στις 19 Αυγούστου 1961 η Αγγλική κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Harold Mac Millan ζήτησε την ένταξη της Αγγλίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Παρόμοιες αιτήσεις υπέβαλαν το ίδιο έτος η Δανία και η Ιρλανδία και το 1962 η Νορβηγία. Οι διαπραγματεύσεις που άρχισαν, διακόπηκαν στις 22 Ιανουαρίου 1963, λόγω της αντιρρήσεως του στρατηγού Ντε Γκώλλ προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας. Η Γαλλική αντίρρηση βασιζόταν στις στενές σχέσεις που υπήρχαν μεταξύ Μεγάλης Βρετανίας και Η.Π.Α. Στις 10 Μαΐου 1967 η Μεγάλη Βρετανία, η Δανία, η Ιρλανδία και η Νορβηγία επανέλαβαν την αίτησή τους για ένταξη, αλλά η αρνητική και πάλι στάση της Γαλλίας δεν επέτρεψε καν την έναρξη των διαπραγματεύσεων.

Στην διάσκεψη κορυφής της κοινότητας της Χάγης στις 1 και 2 Δεκεμβρίου 1969 αποφασίσθηκε να αρχίσουν οι διαπραγματεύσεις με τις υποψήφιες χώρες. Η συνθήκη υπογράφηκε στις 22 Ιανουαρίου 1972 στις Βρυξέλλες και άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1973 για την Δανία, Ιρλανδία και Μ. Βρετανία. Η Νορβηγία αποσύρθηκε μετά το αρνητικό αποτέλεσμα σχετικού δημοψηφίσματος. Τα νέα μέλη απεσύρθησαν από την Ε.Ζ.Ε.Σ. (Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών), ενώ οι κοινότητα έγινε πλέον κοινότητα των εννέα. Από τα κράτη-μέλη που προσχώρησαν, στην Δανία και την Ιρλανδία έγιναν δημοψηφίσματα που ενέκριναν την ένταξη.

Η Ελλάδα από το 1961 είχε συνάψει συμφωνία συνδέσεως με την Ε.Ο.Κ. Η συμφωνία αυτή όμως είχε «παγώσει», εξ αιτίας της Δικτατορίας. Μετά την πτώση της δικτατορίας η Ελλάδα στις 12 Ιουνίου 1975 υπέβαλε αίτηση προσχωρήσεως στις Ευρωπαϊκές κοινότητες. Στις 9 Φεβρουαρίου 1976 το Συμβούλιο των κοινοτήτων τάχθηκε ομοφώνως υπέρ της Ελληνικής αιτήσεως λίγες μέρες μετά την επιφυλακτική γνώμη της επιτροπής που υπογράμμιζε τις πολιτικές και οικονομικές δυσκολίες της διευρύνσεως. Οι διαπραγματεύσεις άρχισαν επίσημα τον Ιούλιο του 1976 και ολοκληρώθηκαν τον Απρίλιο του 1979. Η συνθήκη προσχώρησης της Ελλάδας στην Κοινότητα υπογράφηκε στην Αθήνα στις 28 Μαΐου 1979 και η Ελλάδα έγινε το Δέκατο μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Μετά την Ελλάδα, στις 28 Μαρτίου 1977 η Πορτογαλία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες. Το ίδιο έκανε και η Ισπανία στις 28 Ιουλίου 1977. Μετά από ευνοϊκή γνώμη της επιτροπής οι διαπραγματεύσεις άρχισαν τον Οκτώβριο του 1978 με την Πορτογαλία και τον Φεβρουάριο του 1979 με την Ισπανία. Στις 12 Ιουνίου 1985 οι συνθήκες προσχώρησης των δύο νέων κρατών υπογράφηκαν και άρχισαν να ισχύουν την 1η Ιανουαρίου 1986.

Την 1η Ιανουαρίου 1995 η Ένωση διευρύνθηκε εκ νέου με την προσχώρηση της Φινλανδίας, της Αυστρίας και της Σουηδίας και τώρα περιλαμβάνει 15 κράτη – μέλη. Όμως το πρόβλημα της εμβάθυνσης της κοινότητας εξακολουθεί να παραμένει άλυτο και τώρα μάλιστα είναι πιο εμφανές. Το βασικό πρόβλημα της ικανότητας για δράση θα επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο ενόψει της έλξης που ασκεί η Ένωση. Χθες είχαμε την Ευρώπη των 6, σήμερα έχουμε την Ευρώπη των 15 και αύριο θα έχουμε την Ευρώπη των 21, 25, 28 κρατών με 500 εκατ. πληθυσμό περίπου. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που είχαν μετατεθεί για την επόμενη Διακυβερνητική Διάσκεψη συμφωνήθηκαν τελικά στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας τον Δεκέμβριο του 2000 και η σχετική συνθήκη υπογράφηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2001.

2.1.2.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Περιφερειακή Πολιτική

Κατά την φάση των συζητήσεων για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας ανέκυψαν επιστημονικές και πολιτικές διαμάχες σχετικά με τα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα της τελωνειακής ένωσης και της διεθνούς ολοκλήρωσης στην εξέλιξη των ανισοτήτων μεταξύ των χωρών και των περιφερειών. Τελικά, ο συσχετισμός των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων της εποχής στα διάφορα κράτη-μέλη, οδήγησε στην οριστική διατύπωση της Συνθήκης της Ρώμης (1958), χωρίς συγκεκριμένη πρόβλεψη για μια ουσιαστική πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης.

Στο προοίμιο της Συνθήκης, η μέριμνα των κρατών “για την ενίσχυση της ενότητας της οικονομίας τους και για την εξασφάλιση της αρμονικής αναπτύξεώς τους, μειώνοντας τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων περιοχών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων”, αναφέρεται ως ένας από τους βασικούς λόγους για την απόφαση της δημιουργίας της ΕΟΚ. Το γεγονός αυτό είχε μεγάλη σημασία για τις μετέπειτα εξελίξεις.

Το 1975 δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και άρχισε η εφαρμογή μιας, υποτυπώδους, ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλαν κυρίως οι ακόλουθοι λόγοι:

- (α) Η διεύρυνση το 1973 της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας με την ένταξη της Μ. Βρετανίας, της Ιρλανδίας και της Δανίας. Οι χώρες αυτές, και κυρίως οι δύο πρώτες, είχαν σοβαρά προβλήματα περιφερειακής ανάπτυξης.
- (β) Η οικονομική κρίση, η οποία μετά το ενεργειακό πρόβλημα του 1973 περιόρισε δραστικά τόσο τους ρυθμούς ανάπτυξης των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας όσο και τις δημοσιονομικές δυνατότητές τους για τη διάθεση πόρων στις φτωχότερες περιφέρειές τους.

Βέβαια, η σημασία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) υπήρξε περιορισμένη και η συμβολή της ΕΟΚ στην περιφερειακή ανάπτυξη των κρατών-μελών ήταν μάλλον συμβολική. Από το 1975 και μέχρι το 1984, το Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης χρηματοδοτούσε μόνο έργα ή ενέργειες που προτεινόταν από τα κράτη-μέλη χωρίς ουσιαστική δυνατότητα αυτόνομης λειτουργίας. Ωστόσο, από το 1984 και μέχρι τη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής (1988) μετά την υπογραφή της Ενιαίας Πράξης, ο τρόπος λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης διαφοροποιείται σημαντικά. Η αλλαγή αυτή στον τρόπο λειτουργίας του ΕΤΠΑ συνίσταται στα ακόλουθα σημεία:

Εισάγεται η έννοια της χρηματοδότησης προγραμμάτων και όχι μεμονωμένων έργων και η δυνατότητα ενίσχυσης και δραστηριοτήτων όχι απαραίτητα ενταγμένων στην εθνική περιφερειακή πολιτική.

Εμφανίζεται πλέον και στην κοινοτική περιφερειακή πολιτική η έννοια της ενδογενούς ανάπτυξης των τοπικών οικονομιών των περιφερειών.

Η σταδιακή συνειδητοποίηση του προβλήματος των περιφερειακών ανισοτήτων μεταξύ των χωρών και των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας / Ένωσης, οδήγησε τελικά στη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής, έπειτα από καθυστέρηση τριάντα περίπου ετών (1958-1986), η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αμέσως μετά την υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, προχώρησε στην υλοποίηση του φιλόδοξου στόχου που έθεσε, δηλαδή στην υλοποίηση του στόχου της Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής, ο οποίος αποβλέπει στη μείωση της απόστασης που χωρίζει τις φτωχότερες από τις πλουσιότερες χώρες και περιφέρειες στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο περιορισμός όμως των ανισοτήτων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτεί μια συνεχή προσπάθεια, η επιτυχία της οποίας εξαρτάται όχι μόνο από τα διαθέσιμα από την Ε.Ε. δημοσιονομικά μέσα για την ενίσχυση των υποδομών, τη βελτίωση της τεχνολογίας και την εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και περιφερειών, αλλά και από τις διαδικασίες οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που συντελούνται στο εσωτερικό κάθε χώρας ή περιφέρειας. Οι διαδικασίες αυτές επιταχύνονται ή επιβραδύνονται από την κατάλληλη εθνική ή περιφερειακή πολιτική που ασκείται από τα κράτη-μέλη, δεδομένου ότι ο βαθμός αυτονομίας των πολιτικών αποφάσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο παραμένει σημαντικός μέχρι και σήμερα, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν παρακολουθήσει κανείς την πορεία σύγκλισης των οικονομιών των τεσσάρων λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή της Ελλάδας, Πορτογαλίας, Ιρλανδίας και Ισπανίας, θα διαπιστώσει τη μεγάλη δυσκολία προσέγγισης του κοινοτικού μέσου όρου των 12 σε ολόκληρη την περίοδο 1973-1974, η οποία έπληξε περισσότερο τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Οι ενισχύσεις της Ε.Ε. στην περίοδο 1989-1993 (πρώτο πακέτο Delors), ήταν πολύ σημαντικές για τις χώρες αυτές. Σύμφωνα με προβλέψεις της Επιτροπής, η συμβολή των κοινοτικών πόρων στους ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης της Πορτογαλίας, της Ιρλανδίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας θα ήταν στην περίοδο 1989-1993 0,7%, 0,3%, 0,2%, και 0,5%, αντίστοιχα. Όμως, αν ληφθούν υπόψη οι αντίστοιχοι ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξης που επιτεύχθηκαν (Πορτογαλία 3,4%, Ιρλανδία 3,7%, Ισπανία 3,2% και Ελλάδα 1,2%) ανεξαρτήτως της κοινοτικής συμβολής, τότε γίνεται φανερό η τεράστια σημασία των ενδογενών (εθνικών) παραγόντων, οι οποίοι καθορίζουν ουσιαστικά την αναπτυξιακή διαδικασία. Ειδικότερα η Πορτογαλία και η Ισπανία, επωφεληθήκαν συνολικά από την ένταξή τους στην Ε.Ε., ενώ το ακριβώς αντίθετο συνέβη για την Ελλάδα. Τα αίτια προφανώς πρέπει να αναζητηθούν στις εσωτερικές οικονομικό-πολιτικές εξελίξεις των χωρών αυτών.

Είναι κατανοητό λοιπόν ότι οποιαδήποτε αύξηση των πόρων των διαρθρωτικών Ταμείων, όπως αυτή που επιτεύχθηκε μετά τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι μεν εξαιρετικά σημαντική, δεν μπορεί όμως να είναι καθοριστική για τους ρυθμούς ανάπτυξης των χωρών-και περιφερειών-που βρίσκονται σε καθυστέρηση. Η εσωτερική οικονομικό-πολιτική δυναμική σ αυτές τις χώρες και περιφέρειες, ο τρόπος ενσωμάτωσής τους στην ευρωπαϊκή οικονομία αλλά και η αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων έχουν τελικά πολύ μεγαλύτερη σημασία.

Συνεπώς, η προσπάθεια που πρέπει να γίνει, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής-ιδιαίτερα μάλιστα κατά την πορεία

υλοποίησης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης-, είναι πολύ μεγάλη. Είναι προφανές ότι δεν αρκούν μόνο οι χρηματοδοτικοί πόροι της Κοινότητας στην επόμενη εξαετία, αλλά χρειάζεται και άσκηση κατάλληλης οικονομικής πολιτικής από την πλευρά των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι εξαιρετικά δύσκολος, αλλά όχι ακατόρθωτος, αν υπάρξει συστηματική προσπάθεια από όλες τις πλευρές. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, παρά τους δισταγμούς, έχει αποφασίσει να διαθέσει σημαντικά χρηματικά μέσα, επειδή έχει συνειδητοποιήσει όχι μόνο τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και περιφέρειες, αλλά και το γεγονός ότι η χρηματοδοτική στήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών και περιφερειών είναι προς όφελος και των ανεπτυγμένων κρατών-μελών και συνεπώς ολόκληρης της Ένωσης. Μια μεγαλύτερη αύξηση των πόρων της Κοινότητας, και συνεπώς μια ευρύτερη αναδιανεμητική κοινοτική πολιτική, δε φαίνεται εφικτή παρά μόνο εφόσον η Ευρωπαϊκή ενοποίηση προχωρήσει περισσότερο προς μια πολιτική ενοποίηση ομοσπονδιακού χαρακτήρα.

Όμως, η σχεδιαζόμενη διεύρυνση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όσο κι αν είναι πολιτικά επιθυμητή, είναι πιθανόν ότι όχι μόνο θα περιορίσει τους διατιθεμένους κοινοτικούς πόρους προς τις τέσσερις φτωχότερες χώρες (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ισπανία), αλλά κινδυνεύει να ανακόψει την πορεία προς μια στενότερη ομοσπονδιακού χαρακτήρα ένωση.

Η νέα συνθήκη του Maasticht προσθέτει δύο παραγράφους στο άρθρο 130B, οι οποίες αναφέρονται στην υποχρέωση της Επιτροπής να υποβάλλει ανά τριετία έκθεση σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί για την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Επίσης, στο ίδιο άρθρο αφήνεται ανοικτό το ενδεχόμενο ειδικών δράσεων πέρα από το πλαίσιο των διαρθρωτικών Ταμείων.

Στις 20 Ιουλίου 1993 το Συμβούλιο Υπουργών ενέκρινε τον Κανονισμό 2081/1993 με τον οποίο η Ελλάδα συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών και μπορούν να συμπεριληφθούν από τις Κοινοτικές συνδρομές στα πλαίσια των *διαρθρωτικών Κοινοτικών ταμείων*. Επίσης σύμφωνα με την Συνθήκη του Maasticht, η δράση της Κοινότητας συμβάλλει στην επίτευξη πέντε πρωταρχικών στόχων: Ο *Στόχος 1* αποσκοπεί στην προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών (στον Στόχο 1 έχουν ενταχθεί το σύνολο της περιφέρειας της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, και ορισμένες περιφέρειες από την Ισπανία, την Γαλλία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Ο *Στόχος 2* αποσκοπεί στην ενίσχυση και στην ανάπτυξη των παραμεθωρίων περιοχών που πλήττονται σοβαρά από την βιομηχανική παρακμή. Ο *Στόχος 3* αποσκοπεί στην καταπολέμηση της ανεργίας μακράς διάρκειας. Ο *Στόχος 4* αποσκοπεί στην διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων. Τέλος ο *Στόχος 5* αποσκοπεί στην αναμόρφωση της κοινής γεωργικής πολιτικής και ιδιαίτερα στη επιτάχυνση της προσαρμογής των γεωργικών διαρθρώσεων (*Στόχος 5α*) και στην προώθηση της ανάπτυξης των γεωργικών περιοχών (*Στόχος 5β*). Η Ελλάδα σύμφωνα με την δράση των *Κοινοτικών διαρθρωτικών ταμείων* ανήκει στον *Στόχο 1*. Ο *Στόχος 1* αποσκοπεί στην προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών, (ιδιαίτερα στον *Στόχο 1* έχουν ενταχθεί το σύνολο της περιφέρειας της Ελλάδας, της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, και ορισμένες περιφέρειες

από την Ισπανία, την Γαλλία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον Πίνακα 2 μπορούμε να παρατηρήσουμε την συμμετοχή στο Κοινοτικό ΑΕΠ και την χρηματοδότηση του προϋπολογισμού της Ε.Ε.

Πίνακας 2:Χρηματο-οικονομικοί πόροι & Κοινοτικό πλαίσιο στήριξης (1994-1999)

Έτη	Εκατ. ECU σε τιμές του 1985
1994	20135
1995	21480
1996	22740
1997	24026
1998	25690
1999	27400

Πηγή: Ε.Ε.

Στα πλαίσια της Κοινοτικής βοήθειας προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της κοινότητας, το 1985 εγκρίθηκαν τα *Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα)* που στόχος τους ήταν να βοηθήσουν τις περιφέρειες και τις οικονομίες των Μεσογειακών κρατών μελών (δηλαδή της Ελλάδας, της Ιταλίας και Γαλλίας). Ο συνολικός προϋπολογισμός των Μ.Ο.Π. ήταν 3,8 δισ. ECU για την χρονική περίοδο 1985-1992 και αφορούσε όλα τα Μεσογειακά κράτη μέλη. Περίπου το 60% του συνολικού προϋπολογισμού (δηλαδή περίπου 2 δισ. ECU αντιστοιχούσαν σε επτά προγράμματα από τα Μ.Ο.Π.) δόθηκαν στην Ελλάδα στην χρονική περίοδο 1986-1992 για να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις από την διεύρυνση της κοινότητας και την είσοδο της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην Κοινότητα.

Από την Ελλάδα υπεβλήθησαν το 1984 έξι προγράμματα που κάλυπταν ευρύτερες περιφέρειες της χώρας και ένα πρόγραμμα για την ανάπτυξη της Πληροφορικής. Το συνολικό κόστος για όλα τα ΜΟΠ έφθανε τα 3,2 δισ ECU και η Ε.Κ. συμμετείχε με 1,8 δισ ECU για την επταετία 1985-1992. Τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα μπορούν να θεωρηθούν ως μια πρώτη προσπάθεια άσκησης ουσιαστικής Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής. Εξάλλου, τα ΜΟΠ αποτέλεσαν οδηγό για τη μεταρρύθμιση της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής μετά την υπογραφή της Ενιαίας Πράξης.

2.1.2.4 Τα Μέσα και τα Μέτρα της Περιφερειακής Πολιτικής

Η Ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική είναι πραγματική κοινή πολιτική που βασίζεται στην χρηματοοικονομική αλληλεγγύη. Επιτρέπει τη μεταφορά ενός ποσοστού, το οποίο υπερβαίνει το 35% του προϋπολογισμού της Ένωσης και τροφοδοτείται ως επί το πλείστον από τα πλουσιότερα κράτη μέλη, προς όφελος των μειονεκτημάτων περιφερειών. Αυτή η πρακτική δεν ευνοεί μόνο τις δικαιούχες χώρες, αλλά επίσης και τις χώρες που είναι καθαροί εισφορείς στον κοινοτικό προϋπολογισμό και των οποίων οι επιχειρήσεις επωφελούνται, εις ανταπόδοση, από σημαντικές δυνατότητες επενδύσεων και μεταφορών οικονομικής και τεχνολογικής τεχνογνωσίας, ιδίως στις περιφέρειες στις οποίες ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες δεν έχουν ακόμα πραγματικά αρχίσει να λαμβάνουν χώρα. Χάρη στην περιφερειακή πολιτική, το σύνολο των περιφερειών συμμετέχουν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Ένωσης. Τέσσερα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι οι κυριότεροι «ενδιάμεσοι σταθμοί» της Ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, δεδομένου ότι, σε όλα τα κράτη μέλη, επιδρούν ως

«μοχλοί» στους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες που είναι σε θέση να δώσουν ώθηση στην οικονομία μίας περιφέρειας. Οι πόροι αυτών των ταμείων αυξήθηκαν από 8 δις ευρώ ετησίως το 1989, σε 32 δις ευρώ ετησίως το 1999. Πρόκειται να σταθεροποιηθούν γύρω στα 28 δις ευρώ ετησίως μεταξύ του 2000 και του 2006, δηλαδή σε 195 δις ευρώ, κατά τη διάρκεια αυτής της επταετίας (σε τιμές 1999).

Επιπλέον, ένα ειδικό ταμείο παρεμβαίνει στην Ισπανία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, όπου οι υποδομές μεταφορών και προστασίας του περιβάλλοντος είναι ως επί το πλείστον ελλιπείς. Πρόκειται για το Ταμείο Συνοχής, του οποίου οι πόροι ανέρχονται περίπου σε 2,5 δις ευρώ ετησίως μεταξύ του 2000 και 2006, δηλαδή σε 18 δις ευρώ (σε τιμές 1999).

Συνολικά, από το 2000 έως το 2006, πρόκειται να διατεθούν, κατ' αυτόν τον τρόπο, 213 δις ευρώ για να βελτιωθεί η οικονομική κατάσταση των μειονεκτικών περιφερειών, των περιοχών που παρουσιάζουν ειδικά μειονεκτήματα και των ευάλωτων κοινωνικών κατηγοριών. Επιπλέον, πολυάριθμα συγκεκριμένα έργα θα έχουν προσλάβει ευρωπαϊκή διάσταση, χάρη στις γενικές κατευθύνσεις της Επιτροπής και στις ανταλλαγές τεχνογνωσίας μεταξύ των διαφόρων περιφερειών.

Ένα ειδικό ταμείο αλληλεγγύης, το Ταμείο Συνοχής, δημιουργήθηκε το 1993, για να βοηθήσει τα τέσσερα λιγότερο ευημερούντα κράτη μέλη: την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ιρλανδία και την Ισπανία. Το ταμείο αυτό παρεμβαίνει σε όλη την επικράτεια αυτών των κρατών, για να χρηματοδοτήσει μεγάλα έργα στους τομείς του περιβάλλοντος και των μεταφορών.

Μεταξύ του 2000 και του 2006, ο ετήσιος προϋπολογισμός του Ταμείου Συνοχής θα ανέρχεται σε 2,5 δις ευρώ, δηλαδή 18 δις κατά τη διάρκεια της επταετίας.

Η Ένωση έχει επίσης προβλέψει τέσσερα ιδιαίτερα προγράμματα, τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, επιδιώκοντας να βρει κοινές λύσεις σε προβλήματα, τα οποία παρουσιάζονται οπουδήποτε στο ευρωπαϊκό έδαφος. Αυτά τα τέσσερα προγράμματα επωφελούνται από το 5,35% των χρηματοδοτήσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων. Κάθε πρωτοβουλία χρηματοδοτείται από ένα μόνο ταμείο.

Σύμφωνα με τις νέες διαδικασίες της διαρθρωτικής – περιφερειακής δράσης της Ε.Κ., κάθε κράτος-μέλος θα έπρεπε να υποβάλει ένα συνολικό πρόγραμμα-πλαίσιο ονομαζόμενο «Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης»(ΚΠΣ). Για τη χρονική περίοδο 1989-1993, το ΚΠΣ καθόριζε το συνολικό ποσό των επενδύσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας κάθε χώρας τόσο από εθνικούς όσο και από κοινοτικούς πόρους. Με τον τρόπο αυτόν, κάθε κράτος-μέλος δεσμευόταν ότι θα χρηματοδοτήσει επενδυτικά προγράμματα συγκεκριμένου ύψους. Στην περίπτωση των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, τα επενδυτικά αυτά προγράμματα έφθασαν να αντιπροσωπεύουν υψηλά ποσοστά του ΑΕΠ. Τα ποσοστά της συνολικής χρηματοδότησης των επενδυτικών προγραμμάτων στην πενταετία 1989-1993, ήταν 5,2% για την Ελλάδα, 6,6% για την Πορτογαλία, 3,8% για την Ιρλανδία και το μεγαλύτερο μέρος τους προερχόταν από τα διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. αλλά και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Το Β΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) διεκπεραιώθηκε την περίοδο 1994-1999 και περιελάμβανε τους εξής έξι στόχους:

- **Στόχος 1:** ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών.
- **Στόχος 2:** ανασυγκρότηση των βιομηχανικών περιφερειών και περιοχών που πλήττονται από παρακμή.
- **Στόχος 3:** μακροχρόνια ανεργία και επαγγελματική ένταξη.
- **Στόχος 4:** προσαρμογή στις βιομηχανικές μεταβολές.
- **Στόχος 5^α:** προσαρμογή των γεωργικών διαρθρώσεων και των διαρθρώσεων της αλιείας.
- **Στόχος 5β:** ανάπτυξη των ευαίσθητων αγροτικών περιοχών.
- **Στόχος 6:** (που δημιουργήθηκε από την πράξη προσχώρησης της Αυστρίας, της Φιλανδίας και της Σουηδίας): ανάπτυξη των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιφερειών.

Το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (ΚΠΣ) 2000-2006 περιλαμβάνει τους εξής τρεις στόχους:

- **Στόχος 1:** ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών.
- **Στόχος 2:** οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες.
- **Στόχος 3:** προσαρμογή και εκσυγχρονισμός των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης.

Η **Περιφερειακή Πολιτική** (Regional Policy) που αποσκοπεί στην οικονομική ενίσχυση και στην αύξηση των επενδύσεων των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών της κοινότητας (Less Favoured Regions-LFRs) που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη τους καθώς επίσης και στην άμβλυση των διαφορών που υπάρχουν.

Η Περιφερειακή πολιτική ασκείται μέσω της χρηματοδότησης από το *Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (European Regional Development Fund)*. Η επιχορήγηση γίνεται με την υποβολή προτάσεων και μελετών καθώς επίσης και την συνδρομή των κρατών μελών. Η Ελλάδα έλαβε σημαντικές ενισχύσεις από την Κοινότητα μέσα από το **Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης** που υπέβαλε και έχει εγκριθεί.

2.1.2.5 Το Θεσμικό Πλαίσιο της Ε.Ε. και η θέση της Ελλάδας

Τα κύρια όργανα της Κοινότητας είναι το **Ευρωκοινοβούλιο**, το **Συμβούλιο Υπουργών**, η **Επιτροπή** (όπου είναι το σπουδαιότερο υπερεθνικό όργανο που ρυθμίζει τα διάφορα κοινοτικά θέματα), και το **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο**.

Οι κυριότερες κοινοτικές πολιτικές συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Η **Κοινή Αγροτική Πολιτική** (Κ.Α.Π) είτε **Common Agricultural Policy** (C.A.P) αφορά τον εκσυγχρονισμό και την στήριξη του αγροτικού τομέα στα διάφορα κράτη μέλη. Στόχος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής είναι η ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών με τον καθορισμό τιμών ασφαλείας, με την

οικονομική ενίσχυση των αγροτών των προβληματικών περιοχών, και την κοινή εξωτερική προστασία της κοινοτικής αγροτικής παραγωγής. Οι κοινότικες αγρότικες τιμές εξαγγέρονται κάθε χρόνο από την Ε.Ο.Κ σε **γεωργικές λογιστικές μονάδες** και καθορίζεται η ισοτιμία με την δραχμή για τον καθορισμό των τιμών, δηλαδή η λεγόμενη **πράσινη δραχμή**.

- Η **Περιφερειακή Πολιτική** (Regional Policy) που αποσκοπεί στην οικονομική ενίσχυση και στην αύξηση των επενδύσεων των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών της κοινότητας (Less Favoured Regions-LFRs) που θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη τους καθώς επίσης και στην άμβλυση των διαφορών που υπάρχουν.

Η Περιφερειακή πολιτική ασκείται μέσω της χρηματοδότησης από το *Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης* (*European Regional Development Fund*). Η επιχορήγηση γίνεται με την υποβολή προτάσεων και μελετών καθώς επίσης και την συνδρομή των κρατών μελών. Η Ελλάδα έλαβε σημαντικές ενισχύσεις από την Κοινότητα μέσα από το **Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης** που υπέβαλε και έχει εγκριθεί.

Η ολοκλήρωση της ενοποίησης των οικονομικών χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόσο σε μακροοικονομικό όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο πραγματοποιήθηκε με την συνθήκη του Μάαστριχ. Η **Συνθήκη του Μάαστριχ** (τέταρτη *διακυβερνητική συνδιάσκεψη* που έγινε το 1991-1992) έθεσε τις βάσεις για την **Ενιαία Αγορά (Πολιτική Ένωση)** καθώς επίσης και την **Οικονομική και Νομισματική Ένωση** (ONE). Με την **Πολιτική Ένωση** επιδιώκεται η κοινή εξωτερική πολιτική και ασφάλεια, η ευρωπαϊκή ιθαγένεια, η συνεργασία σε κοινωνικό-οικονομικούς τομείς, (όπως λ. χ στους τομείς της δικαιοσύνης, αστυνομίας και τελωνείων). Η **Οικονομική και Νομισματική Ένωση** στηρίχθηκε στο σχέδιο Delors, σύμφωνα με το οποίο η νομισματική ένωση θα έπρεπε να ολοκληρωθεί σε τρεις φάσεις (1990-1999), οπότε και αναμένεται να ολοκληρωθεί και να λειτουργήσει η **Ενιαία Αγορά** στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης με την δημιουργία ενός *Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών* (δηλαδή ομοσπονδιακής φύσης με ενιαία νομισματική πολιτική και ενιαίο νόμισμα).

Η συνθήκη αυτή έχει δύο μέρη. Ασχολείται με την Ενιαία αγορά καθώς και με την συμφωνία κρατών-μελών για την νομισματική ένωση με ενιαίο νόμισμα την οποία είναι και περισσότερο γνωστή. Η διαδικασία αυτή ακολουθεί τρία στάδια. **Το πρώτο** άρχισε τον Ιούλιο του 1990-Δεκέμβριο του 1993. **Το δεύτερο στάδιο** άρχισε τον Ιανουάριο του 1994 και συνεχίζεται ως τώρα. Πρόκειται για μία περίοδο συντονισμένων προσπαθειών για τα κράτη-μέλη που επιθυμούν να συμμετάσχουν από την αρχή στην νομισματική ενοποίηση, των στόχων που τέθηκαν σχετικά με την ικανοποίηση των λεγόμενων κριτηρίων σύγκλισης των ευρωπαϊκών οικονομιών, σύγκλισης απαραίτητης για την επιτυχή έκβαση του όλου εγχειρήματος. Με την έναρξη του **τρίτου σταδίου** της ONE (1 Ιανουαρίου 1999) επίκεινται μία σειρά από τις ακόλουθες σημαντικές θεσμικές αλλαγές: (α) Η κατάργηση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ENI), που άρχισε τη λειτουργία του με την έναρξη του δεύτερου σταδίου της ONE (1-1-1994) και αρχίζει η λειτουργία της η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). (β) Καταργείται η Νομισματική Επιτροπή και ιδρύεται η Οικονομική και

Δημοσιονομική Επιτροπή. Έργο της Επιτροπής αυτής, που αποτελείται από δύο μέλη από κάθε χώρα-μέλος και την ΕΚΤ, είναι να παρακολουθεί την οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση των χωρών-μελών και να υποβάλλει σχετικές εκθέσεις στο Συμβούλιο, να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή, και να εξετάζει τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο, την κατάσταση ως προς την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων. Επίσης, τίθεται σε λειτουργία ο νέος Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) για τις χώρες που δεν θα συμμετάσχουν, σε πρώτη φάση στο ενιαίο νόμισμα, όπως για παράδειγμα για την Ελλάδα.

Τα κριτήρια σύγκλισης ήταν: ο πληθωρισμός να μην υπερβαίνει εκείνο των τριών χωρών με την καλύτερη επίδοση κατά περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες. Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην είναι περισσότερο από 1,5 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερα από το μέσο επιτόκιο των τριών αυτών χωρών. Για τα δύο τελευταία έτη πριν από την έναρξη της τρίτης φάσης, το νόμισμα της υποψήφιας χώρας θα πρέπει να συμμετάσχει στο κανονικό περιθώριο απόκλισης του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, χωρίς να έχει παραστεί ανάγκη υποτίμησής του έναντι οποιουδήποτε άλλου κοινοτικού νομίσματος. Όσον αφορά τα δημοσιονομικά κριτήρια, ο λόγος του ελλείμματος προς το ΑΕΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3%, και ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ να μην υπερβαίνει το 60%, ή τουλάχιστον να μην έχει σημαντική προσέγγιση αυτών των κριτικών τιμών.

Η αποδοχή της Νομισματικής και Οικονομικής Ενοποίησης θα εξαρτηθεί σε τελική ανάλυση από το βαθμό αποδοχής της διαδικασίας της ενοποίησης από τους Ευρωπαίους πολίτες. Ο βαθμός αποδοχής σε μία χώρα του προγράμματος του ενιαίου νομίσματος είναι καθοριστικής σημασίας ζήτημα για την επιτυχία των προγραμμάτων σύγκλισης και την ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχ. Σε περίπτωση χαμηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και υψηλής ανεργίας, η προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής γίνεται εξ' ορισμού μη-δημοφιλής, ιδίως σε χώρες που ξεκινούν την προσπάθεια από χειρότερη αρχική δημοσιονομική κατάσταση.

Τα κριτήρια σύγκλισης αφορούν τα μεγέθη του *πληθωρισμού*, το *δημόσιο χρέος*, τα *επιτόκια* και το *έλλειμμα του προϋπολογισμού*. Σχετικά με το μέγεθος του *πληθωρισμού* δεν θα πρέπει να είναι ανώτερο από 1,5% του μέσου πληθωρισμού των τριών χωρών με χαμηλότερο πληθωρισμό. Το *δημόσιο χρέος* δεν θα πρέπει να υπερβαίνει συνολικά το 60% του *Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος*. Τα *ονομαστικά μακροπρόθεσμα επιτόκια* δεν θα πρέπει να είναι ανώτερα από δύο εκατοστιαίες μονάδες των μέσων επιτοκίων των τριών χωρών με τα μικρότερα επιτόκια. Τέλος το *έλλειμμα του προϋπολογισμού* δεν θα πρέπει να υπερβαίνει συνολικά το 3% του *Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος*.

2.1.2.6 Η Πορεία και η Σύνδεση της Ελλάδας με την Ε.Ε.

Η Ελλάδα ζήτησε την σύνδεση της με την Ε.Ο.Κ. με την αίτηση που έγινε την 9-6-1959 και κατάληξε στην συμφωνία που έγινε την 1-7-1961. Η τελωνειακή σύνδεση της Ελλάδας με την Ε.Ο.Κ. είχε καθορισθεί για μια περίοδο 22 ετών για να μπορέσει η Ελληνική οικονομία να προσαρμοσθεί στις μεταβατικές συνθήκες αλλά και η Ε.Ο.Κ. για να απορροφήσει τις τυχόν επιδράσεις από την ένταξη ενός νέου μέλους. Η συμφωνία προβλεπόταν σε δύο στάδια: το πρώτο στάδιο προέβλεπε για την χρονική

περίοδο 1962-1974 την σταδιακή κατάργηση των Ελληνικών δασμών για τα εισαγόμενα κοινοτικά προϊόντα, ενώ το δεύτερο στάδιο προέβλεπε για την χρονική περίοδο 1974-1984 την σταδιακή κατάργηση των δασμών για τα εξαγόμενα Ελληνικά προϊόντα σε κράτη μέλη της Ε.Ο.Κ. (η κατάργηση των δασμών για τα εξαγόμενα Ελληνικά προϊόντα στα κράτη μέλη άρχισε από την 11-7-1968).

Μέχρι το 1967, η Ελλάδα εισέπραξε από την Ε.Ο.Κ. 69 εκατομμύρια δολάρια (από το συνολικό ποσό των 125 εκατομμυρίων δολαρίων που προέβλεπε το πρώτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο σύνδεσης). Με το πραξικόπημα το 1967 η Ε.Ο.Κ. αναγκάστηκε να παγώσει και να δεσμεύσει το υπόλοιπο ποσό των 56 εκατομμυρίων δολαρίων από το πρώτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο σύνδεσης. Με την πτώση της δικτατορίας, η συμφωνία σύνδεσης ενεργοποιήθηκε και πάλι και απελευθερώθηκαν τα υπόλοιπα 56 εκατομμύρια δολάρια, ενώ υπογράφηκε το δεύτερο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο ύψους 280 εκατομμυρίων δολαρίων. Την 18-6-1979 υπεγράφη στην Αθήνα η συνθήκη σύνδεσης της Ελλάδας με την Ε.Ο.Κ. σαν το δέκατο μέλος.

Αργότερα προσχώρησαν στην Ε.Ο.Κ. η Ισπανία και η Πορτογαλία (1988) και η Αυστρία, Φιλανδία, και Σουηδία (1995). Από τον Πίνακα 5 μπορούμε να δούμε για την Ε.Ο.Κ., τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, τα μεγέθη που αφορούν την έκταση, τον πληθυσμό, την πυκνότητα του πληθυσμού, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ανά κάτοικο.

Πίνακας 5: Συγκριτικά μεγέθη μεταξύ Ε.Ο.Κ., Η.Π.Α. και Ιαπωνίας (1993)

	Ε.Ο.Κ.(15 μέλη)	Η.Π.Α.	Ιαπωνία
Έκταση χιλ.κμ ²	3337	9373	378
Πληθυσμός(εκ)	368,7	258,3	124,7
Πυκνότητα πληθυσμού ανά κμ ²	89	27	329
Α.Ε.Π. (σε δισ. μονάδες)(*)	5805	6025,3	2430,8
Α.Ε.Π. ανά κάτοικο (*)	15733	23430	19500

Πηγή: Ε.Ο.Κ.

Σημείωση:(*) οι μονάδες που μετρούν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αφορούν κοινές μονάδες αγοραστικής δύναμης που αντιπροσωπεύουν για κάθε χώρα τον ίδιο όγκο αγαθών και υπηρεσιών.

Τα βασικά **πλεονεκτήματα** από την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, είναι ότι η Ελληνική οικονομία αποκτά μια μεγάλη αγορά για την αύξηση της ζήτησης των αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων, με αντίκρουσμα επίσης και στον τουρισμό (στις αφίξεις τουριστών). Τα πλεονεκτήματα για την Ελληνική οικονομία συνοψίζονται στην αύξηση της ζήτησης για τα Ελληνικά προϊόντα (δηλαδή στην αύξηση των εξαγωγών μετά την κατάργηση των δασμών), στην αύξηση και στην μεταφορά οικονομικών πόρων προς στην Ελλάδα (με την μορφή βοήθειας που θα συντελέσει επίσης στην οικονομική και στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας), στην βελτίωση και στην ανάπτυξη του επιπέδου των Ελληνικών επιχειρήσεων για να καταστούν πιο ανταγωνιστικές (όπως για παράδειγμα με την μεταφορά τεχνολογίας), στην αύξηση των επενδύσεων (καθ' όσον η Ελλάδα αποτελεί το σταυροδρόμι για την Μέση Ανατολή), στα πολιτικά οφέλη (με την στήριξη των άλλων ομότιμων πλέον κρατών), στην βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής πλευράς των ελλήνων (όπως για παράδειγμα η βελτίωση της εκπαίδευσης).

Τα κυριότερα **μειονεκτήματα** συνοψίζονται στα ακόλουθα σημεία: στην διείσδυση των ξένων επιχειρηματιών στην Ελληνική οικονομία (όμως το ίδιο μπορούν να κάνουν και οι Έλληνες επιχειρηματίες), και στην εγκατάσταση των ελευθέρων επαγγελματιών στην Ελλάδα (όπως για παράδειγμα. ιατροί και δικηγόροι), και τέλος στον έντονο ανταγωνισμό των ξένων προϊόντων με τα Ελληνικά (που πρέπει να γίνονται το ίδιο ανταγωνιστικά σε ποιότητα και σε τιμές).

2.1.2.7 Συμπεράσματα

Οι οικονομικές και κοινωνικές διαφορές στο εσωτερικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι τεράστιες. Στα διαρθρωτικά προβλήματα επικρατούν οι περιφερειακές ανισότητες. Εκφράζονται με σημαντικές διαφορές εισοδήματος μεταξύ των περιφερειών της Ένωσης καθώς και με μεγάλες δυσκολίες σε θέματα απασχόλησης στις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό των κρατών μελών προστίθενται συχνά σημαντικές διαφορές μεταξύ των επιπέδων απόδοσης των εθνικών οικονομιών.

Τα κράτη μέλη που προσχώρησαν το 1995 (Φινλανδία, Αυστρία και Σουηδία) ανήκουν αντίθετα στις χώρες με υψηλό βιοτικό επίπεδο παρά το γεγονός ότι υφίστανται ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα. Στις περιφέρειες με σημαντική αναπτυξιακή καθυστέρηση συγκαταλέγονται η Ελλάδα, η Πορτογαλία, μεγάλες περιοχές της Ισπανίας, η Νότια Ιταλία και η Σαρδηνία, η Ιρλανδία, η Βόρεια Ιρλανδία, η Κορσική και τα υπερπόντια γαλλικά διαμερίσματα καθώς και τα νέα γερμανικά Lander. Το πρόβλημα της περιφερειακής καθυστέρησης στην Ένωση συμπληρώνουν ειδικές δυσκολίες στις πρώην ευημερούσες περιφέρειες, οι οποίες έχουν να αντιμετωπίσουν την αναγκαία διαδικασία ανασυγκρότησης των βιομηχανιών σε παρακμή, όπως ανθρακωρυχεία, βιομηχανία χάλυβα, ναυπηγεία και υφαντουργική βιομηχανία, προσανατολίζοντας την οικονομική τους δραστηριότητα προς βιομηχανικούς τομείς και υπηρεσίες που έχουν μέλλον. Τα σχετικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα τρία νέα κράτη μέλη είναι από κοινοτικά άποψη ήσσονος σημασίας.

Γενικότερα, οι νέες κατευθύνσεις της Περιφερειακής Πολιτικής μπορούν να συνοψισθούν σε τέσσερις βασικές αρχές:

- Αρχή της συγκέντρωσης των προσπαθειών ανάπτυξης.
- Αρχή της εταιρικής σχέσης μεταξύ του κράτους-μέλους και της ΕΟΚ.
- Αρχή του προγραμματισμού της εθνικής και κοινοτικής δράσης
- Αρχή της προσθετικότητας των πόρων από διάφορες πηγές χρηματοδότησης.

Για να αξιολογήσουμε όμως τις εξελίξεις των οικονομιών των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών σε σχέση με αυτές των αναπτυγμένων χωρών της Ένωσης και να προβούμε σε ένα τελικό συμπέρασμα για την επίτευξη ή μη της συγκλίσεως των οικονομιών τους θα πρέπει να εξετάσουμε ορισμένα βασικά πραγματικά μεγέθη. Ένα μέγεθος το οποίο αποτελεί μέτρο σύγκρισης των οικονομιών είναι αυτό του παραγωγικού αποτελέσματος. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε αγοραίες τιμές) είναι αυτό που δίνει πλήρη εικόνα του παραπάνω μεγέθους.